

URBRANSJENS UTDANNINGSKOMITÈ **(NORGES URMAKERFORBUND, FAGURMAKERNE, NORGES URGROSSISTFORENING)**

INNSPILL FRA URBRANSJENS UTDANNINGSKOMITÈ VEDR URMAKERUTDANNELSEN I NORGE

Det er bred enighet i urbransjen om å videreutvikle og samarbeide for at skole og fag jobber sammen med bransjen for å holde tritt med et moderne næringsliv.

Urbransjen har behov for dyktige og kompetente urmakere, både verkstedurmakere og mer «butikkrelaterte urmakere». Det er derfor positivt å meddele at det er behov og etterspørsel etter dyktige urmakere i Norge. Trenden viser at det fortsatt er moderne å bruke klokker, og det selges i dag også en stor del mekaniske kompliserte armbåndsur. Ur og klokker er merkevarer og markedsbasert.

Det ble i slutten av 2012 laget en spørreundersøkelse som ble sendt ut til ca 700 forretninger som selger ur (urmakerforretninger, kjeder, verksteder etc) hvor vi fikk inn 307 svar eller tilnærmet 44 %.

Slik fordelte svarene seg på følgende spørsmål:

På spørsmål om muligheter til å ta inn lærling svarte 12 stk positivt Ja av 307 besvarelser.

På spørsmål om fortsettelse av dagens 2+2 modell, svarte 9 av 307 besvarelser at de ønsket utdanningen slik den er i dag.

Tredje spørsmål var ønske om 3 år i skole + ett verdiskapningsår og 14 av 307 svarte Ja til denne varianten.

På ett fjerde og siste spørsmål om en ren 3-årig urmakerskole, svarte 277 positivt Ja av 307 innsendte besvarelser.

Konklusjonen av spørreundersøkelsen viser at bransjens ønske er en 3-årig urmakerskole.

Det er derfor svært viktig å få igangsatt et Vg3 i skole så snart som mulig.

Det har i mange år vært vanskelig å få elever ut i praksis i lærlingbedrift i urbransjen. På grunn av utfordringen med å få elever fra Vg2 inn i lærlingbedrifter har bransjen konkludert med at det er avgjørende at det opprettes Vg3 i skole for at urmakerfaget skal opprettholdes i Norge.

Mange elever har uttalt at de ble rådet til en interessant utdanning som det var umulig å få fullført, nettopp med begrunnelsen at de ikke klarte å finne lærlingplass.

Det er flere grunner til at det er vanskelig å finne lærlingplasser. Urmakerbedriftene er ofte små (1-5 ansatte). I tillegg til å ta imot reparasjoner selger butikken ur og ofte gullsmedvarer. Det har blitt mer og mer vanlig med kombinasjonsbutikker (ur og gull) de siste 5-10 årene. Det å ta imot en lærling er tidkrevende for en liten urmakerforretning og tar ca 75% av læremesterens tid. Urmakeren er ingen lærer slik undervisningen foregår i skole. I tillegg til reparasjoner skal urmakeren delta i butikkens drift på innkjøp, salg, markedsføring etc.

Det har også vært en vesentlig utvikling av kjeder som selger ur og gull, og disse ønsker seg både «butikkurmakere» til enklere urmakerarbeid, og urmakere til sentralverksteder for å reparere mer kompliserte urverk.

Urbransjen har lenge diskutert og innsett at det er helt avgjørende å ha et Vg3 skoleår for mindre ur. Vi mener også at det bør inn noen flere timer i uken på programfag.

Det er kjent at mange elever i håndverksfagene dropper ut av skolen før de har fullført. Håndverkere har mer interesse for programfagene enn for fellesfagene som skiller de ut fra de som velger videregående allmennfag. Urmakeren er mer praktisk og i vårt fag er det viktigere enn fellesfagene. Samtidig vet vi at det kreves mye mer av den moderne urmakeren i dag enn for bare 5-7 år tilbake. Det kreves gode norsk- og engelskkunnskaper, god tallforståelse og ikke minst datakunnskaper. Vi mener at noen timer ekstra pr uke med programfag vil øke interessen for faget, og bidra til at flere elever fullfører utdannelsen, og bransjen får dekket behovet for dyktige moderne urmakere.

Urbransjen består i større grad av kjeder, men også enkeltstående urmakerforretninger. Mesteparten av kjedene reparerer og selger både ur og gull. Noen selger og reparerer kompliserte ur mens andre selger og reparerer enklere ur.

Bransjen har grundig diskutert og kommet fram til at den trenger to typer urmakere, en for verksteddrift og en for butikkdrift. Verkstedurmaker er den solide urmakeren som kan gå i dybden og besitter god urfaglig kunnskap, mens den butikkfaglige urmakeren er den som tar seg av enklere reparasjoner og salg. I urbransjen oppleves det mange ganger at kunden er så opplest og informert om det han skal kjøpe eller reparere, og derfor er det nødvendig med moderne trygge «butikkurmakere» som raskt kan finne fram uret, delen etc på en Ipad å vise kunden. For «butikkurmakeren» er det også viktig at han/hun kan snakke godt faglig engelsk. Vi må forholde oss til det moderne samfunnet hvor kunden krever mer enn tidligere.

Urmakerfaget er også et fag /yrke som passer handicapede.

Rekruttering til urmakerfaget:

Pr i dag rekrutteres ungdom (rettighets elever) til urmakerfaget til Vg1 Design og Håndverk, TIP-fagene og elektro.

Løsningsforslag:

Urmakerfaget er et mikromekanisk fag. Erfaringer viser at elever til Vg2 som kommer fra Vg1 TIP- (Teknisk-Industriell-Produksjon) er de elevene som har best forståelse for urmakerfaget. Elever fra TIP-fagene i Vg1 som søker Vg2 Ur- og Instrumentmaker mener vi bør gå foran de elever som kommer fra Vg1 Design og Håndverk og elektro.

Urmakerutdannelsen i Norge slik den er i dag:

2 + 2 modellen (2 år i skole, Vg1 og Vg2) + 2 år som lærling i godkjent lærlingbedrift. Avsluttes med 40 timers svenneprøve.

Modellen for urbransjen slik vi mener den bør være:

Som førstevalg rekrutteres elever inn til Vg1 TIP-fagene. Design & Håndverk + Elektro bør komme inn som kryssløp ved søknad til Vg2.

TIP gir en bedre innretning mot urmakerfaget enn læreplan for Vg1 D & H. TIP vinkler mer mot bruk av verktøy og materiallære enn D & H i Vg1. D & H sikter mer mot kulturforståelse og kulturell arv.

Urmakerfaget bør også inneholde noe om kulturell arv (historie, praktiske oppgaver etc), men dette kan bakes inn i TIP når en arbeider på aktuelle objekter, som gamle urverk.

Vg2 Ur og Instrumentmaker

Vg3 – valgfrihet slik at de som har gått Vg2 Ur- og Instrumentmaker kan velge å bli «verkstedurmaker» eller «butikkurmaker» .

Vi har også diskutert utdanning med gullsmedbransjen som også har behov for «verkstedgullsmed» og «butikkgullsmed». Ur- og gullsmedbransjen er enige om at det vil være mye fellesfag både i Vg2 og Vg3 for gullsmeder og urmakere særlig på butikksiden, mens også på noen programfag.

Vg3 – Design & Gullsmedhåndverk - valgfrihet slik at de som har gått Vg2 Gull kan velge å bli «verkstedgullsmed» eller «butikkgullsmed» .

Gullsmedutdannelsen har allerede Vg3 Design & Gullsmedhåndverk i skole som fungerer godt.

Modellen for gullsmedutdannelsen vil da være:

Vg1 Design & Håndverk, TIP

Vg2 Design & Gullsmedhåndverk

Vg3 Butikk hvor du kan velge å bli gullsmed, filigranssølvsmid, sølvsmid og senere evt «butikkgullsmed».

Urbransjen ser det også som viktig at elever på ur samles på en felles skole sammen med elever som tar gullsmedutdanning for å få et godt samkjørt skoleløp. Ute i arbeidslivet står de gjerne side om side og jobber, og trenger hverandres kunnskap. Vi tror dette gir god læring, god trivsel og god samkjøring mellom urmaker- og gullsmedutdanning.

Ikke-rettighets elever – løsningsforslag:

Urbransjen er også svært opptatt av ikke-rettighets elever.

Tidligere var det slik i urbransjen som i mange andre bransjer at døtre og sønner utdannet seg til urmakere og tok over urmakerforretninger. Disse finnes i dag også, men i langt mindre utstrekning.

Vi opplever oftere og oftere at voksne mennesker fra 23 – 30 år ønsker å bli urmakere og disse har brukt opp retten sin. I et fag som urmakerfaget er det viktig at man vet hva man ønsker å utdanne seg til, og vie resten av yrkeslivet på. Alle som er voksne vet mer om de velger riktig yrkesvei og alle skjønner at det ikke er lett å velge yrke når man er 16 år, særlig når tidene har endret seg slik at det slettes ikke er sikkert at datter eller sønn ønsker å videreføre urmakerforretningen. **For ikke-rettighets elever er det viktig at disse får ledige skoleplasser når rettighets elevene er tildelt skoleplass.**

Vi kan nevne at det i dag er 8 voksne elever (6 stk i første klasse og 2 stk i andre klasse) som går på IHU Urmakarskolan i Motala, Sverige. Disse elevene søkte seg til IHU Urmakarskolan pga at det ikke var mulig å få plass på Vg2 i Norge, og er en konsekvens av at voksne elever med oppbrukt rett ikke har mulighet til urmakerutdanning i Norge.

Vi mener skolen bør få anledning til å sette av noen dager til å informere unge elever som ønsker å bli urmakere. Dette for at eleven skal få et viktig innblikk i faget for å kunne gjøre de riktige valgene. Elever vil da være mye mer sikker på at de velger riktig utdanningsvei, og skolen vil få elever som brenner for faget.

En god blanding med yngre og voksne elever i samme klasse mener vi også er sunt for læringsmiljøet.

Storurmaker

Storurmakerutdannelsen har en del år ligget «på vent», som betyr at det har vært liten aktivitet. Det er i de senere årene stor etterspørsel etter urmakere som kan reparere store ur (vegg- og golvur, tårn- og kirkeur).

I dag ligger storurmakerutdannelsen i 2 + 2 modellen.

Det er lang ventetid (år) på å få reparert gamle flotte ur hos de få storurmakerne som driver i dag. Det er også flere som ønsker å bli storurmakere og behovet er der.

Den immaterielle kulturarven omfatter kunnskapen om faget og de foredlede bevegelsene, utførelsen av tilegnet kunnskap, ikke gjenstandene som blir skapt, som kommer inn under det materielle. For de som ønsker å bli storurmakere bør den immaterielle kulturarven implementeres sterkere fra starten og gjennom hele utdanningen.

Utdanningskomitèen har diskutert dette og kommet fram til at det beste ville være en felles nordisk storurmakerutdanning. Storurmakerutdannelsen er en spesialisering utover den generelle fagutdanningen og vil passe best som en etterutdanning.

Vi ser gjerne at storurmakerutdannelsen legges til Norge.

Ved at storurmakerutdannelsen blir nordisk, lærer vi også mer om den nordiske immaterielle og materielle kulturarven og om hverandres kulturarver, som vi mener er av stor betydning og vil berike faget.

På vegne av Urbransjens Utdanningskomitè håper vi dere vil drøfte og finne våre innspill til framtidsrettet urmakerutdanning interessant.

Oslo, 27.11. 2015

Vennlig hilsen for
URBRANSJENS UTDANNINGSKOMITÈ

Reidunn A. Westgård

Reidunn Arnevik Westgård
Sekretær Urbransjens Utdanningskomitè
Daglig Leder Norges Urmakerforbund

NORGES URMAKERFORBUND
Torggata 10, 0181 OSLO
Tlf. 22 17 18 50
www.urmakerforbundet.no